

POLSKÁ LITERATURA V ČESKU ONLINE V DOBĚ KORONAKRIZE

MGR. LUCIE ZAKOPALOVÁ

The article focuses on the online presentation of Polish literature in the Czech Republic after cancellation of the 26th Book Fair and International Literary Festival Book World Prague 2020 (with Poland as a guest of honour) due to Coronavirus Crisis.

Keywords: Poland, literature, literary festival, book fair

Čestným hostem mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu *Svět knihy* se od 14. do 17. května 2020 mělo stát Polsko. Polská literatura by se tak na jedné z nejvýznamnějších literárních akcí v České republice představila přesně po deseti letech. Navíc ve stejné roli měla o týden později na veletrhu ve Varšavě vystoupit literatura česká. Programy vznikaly ve spolupráci obou ministerstev kultury, resp. subjektů, které jsou realizací těchto akcí ministerstvy pověřeny – Institutu Książki a Českého literárního centra, a dalších kulturních institucí, takže došlo k jejich propojení – mimo jiné by se na obou veletrzích představily polsko-české autorské dvojice.

Polský institut v Praze spolu s Institutem Książki připravoval prezentaci polské literatury v Praze. V průběhu února už byly vybráni a pozváni autoři, sepsány anotace, připraven časový harmonogram setkání, oslovení moderátoři a tlumočníci, ale dojednán byl také bohatý doprovodný program: skupina

 lucie.zakopalova@instytutpolski.org

 Polský institut v Praze,
Česká republika

 <https://instytutpolski.pl/praha/>

Tegie Chłopi, polsko-česká slam poetry, v prostoru Lapidária se na instalaci připravovala výstava nejlepších polských ilustrátorů posledního půlstoletí z dílny Instytutu Adama Mickiewicze a mnohé další.

To všechno zastavila pandemie onemocnění Covid-19. Dne 1. dubna 2020 představenstvo Svazu českých knihkupců a nakladatelů rozhodlo na svém zasedání o zrušení letošního ročníku veletrhu *Svět knihy Praha*.

Naštěstí se podařilo některé programy převést do virtuální podoby, tematická čísla časopisů mohla – byť některá se zpožděním – vyjít a objevily se také zcela nové online aktivity. Vše vyvrcholilo facebookovou akcí *Polská literatura zblízka na dálku*, která probíhala celý týden od 10. do 17. května, v původním termínu veletrhu, kdy se každodenně představovala polská literatura tak, aby publikum mohlo zůstat doma a sledovat vše z bezpečí domova.

První takovou pozvánkou do polského literárního světa byly dva polské díly v rámci akce *Podpořte českou literaturu aneb Svět knihy představuje české autory #kulturažije* na MallTV.¹ O polské poezii nebo o překladech českých básníků a básnířek do polštiny hovořila Zofia Bałdyga, četla také polsky a česky ze své tvorby. O nových knihách a dvou autorech, kteří měli přijet na *Svět knihy*, diskutovali překladatelé Lenka Kuhar Daňhelová a Michael Alexa. Díky nim můžeme v češtině číst romány polského žijícího klasika Wiesława Myśliwského, nově vyšel *Obzor* v Nakladatelství Havran, a také o několik generací mladší hvězdu varšavského literárního nebe Jakuba Żulczyka a jeho *Oslnění světlem*. Vydání této knihy v ostravském nakladatelství Protimluc bylo i spolu s audiobookem odloženo na podzim.

V květnu také vyšlo plánované tematické číslo časopisu A2 (10/2020),² které se věnovalo jednak současným prozaikům v rozsáhlých ukázkách, rozhovorech a profilech (mj. Martyna Bunda, Jakub Żulczyk, Zyta Rudzka, Aleksandra Zielińska), ale také nejmladší polské poezii ve výběru a v překladech Zofie Bałdygy. Tato již zmíněná polská básnířka, bohemistka a překladatelka žije v současné době v Praze a propojuje oba literární světy. V jejím překladu vychází mimo jiné v Polsku antologie současné české ženské poezie.

Na polskou literaturu se zaměřil i Český rozhlas Vltava. V nových i archivních pořadech představil kromě nositelky Nobelovy ceny za literaturu Olgy Tokarczuk rovněž klasiky polského písemnictví, ať už dalšího nobelistu Władysława S. Reymonta nebo modernisty Karola Irzykowského a Stanisława I. Witkiewicze.

Polská publicistka a spisovatelka Martyna Bunda
(foto Leszek Zych)

Spisovatel Jakub Żulczyk
(foto Zuzana Krajewska)

Tematické číslo brněnského měsíčníku *Host* (6/2020)³ se posunulo až na červnový termín a přineslo mj. rozhovor s básnířkou Marzannou B. Kielar, která byla hostem veletrhu a měla také v Praze i ve Varšavě vystoupit s básníkem Petrem Hruškou, ale také fejeton Aleksandra Kaczorowského o polsko-českých literárních vztazích, esej o polských nobelistech nebo reportáž Olgy Gitkiewicz.

Marzanně B. Kielar vychází v nakladatelství Fra výbor z básnické tvorby v překladu Michaela Alexy a Renaty Putzlacher Buchtové. Publikace této knihy se rovněž zpozdila – i proto její redaktor, básník Petr Borkovec, dramaturg autorských večerů v kavárně Fra, připravil čtení z těchto nových překladů. Dne 12. května v tradičních 19:30 měl premiéru jeden z 19 online večerů věnovaný poezii této spisovatel-

ky.⁴ Protože opatření pro organizaci kulturních akcí neumožňovala v malém prostoru kavárny pořádat jakákoli čtení a dodržet zároveň předepsané vzdálenosti, online proběhl i křest polského čísla a2.⁵

Básnička Marzanna B. Kielar
(foto Aleksandra Muzińska)

V rámci propagace polského čestného hostování na veletrhu se připravovala kampaň s českými osobnostmi věnovaná polské literatuře – osobním tipům na oblíbené autory či knihy. První natáčení proběhla v únoru a zpozdila je pandemie, ale podařilo se je dokončit a později se změnila v samostatné „online události“. Jáchym Topol tak vzpomíná na to, že vyrůstal na Henryku Sienkiewiczovi, že rád čte polskou reportáž a že nosil samizdatovou literaturu přes hraniční hory v rámci Polsko-československé solidarity.⁶ Petr Zelenka, který je v Polsku velmi známým divadelním i filmovým režisérem, se netají svým obdivem k Mariuszi Szczygiełowi, nejen pro něj zásadní postavy česko-polských kulturních vztahů.⁷ Petra Hůlová zmiňuje ambicióznost polské literatury jako celku a vyzdvihuje i řadu autorek – Dorotu Masłowskou, Justynu Bargielskou nebo Margo Rejmer.⁸ Literární kritik a historik Jiří Trávníček se vyjadřuje k polskému písemnictví obecně – zatímco Poláci nám závidí Švejka, Češi by Polákům měli či mohli závidět silnou romantickou tradici, rozvíjenou od 19. století, vůči níž se dodnes autoři vymezují.⁹

Na výstavě *Kapitáni polské ilustrace*, plánované na *Svět knihy*, jsou zastoupeny i kresby Piotra Sochy, jednoho z autorů polských knih pro děti, v současné době velmi oblíbených nejen u českých čtenářů, ale i celosvětově. Ilustrátoři jako Aleksandra a Daniel Mizielińští, Jan Bajtlik nebo Emilia Dziubak navazují

na silnou tradici polské školy ilustrace. Tu zmiňuje i Piotr Socha, velký milovník české kultury, v rozhovoru pro portál Iliteratura.cz,¹⁰ kde mimo jiné říká: „Někteří mladí polští ilustrátoři dnes tvůrčím způsobem přeprocovávají styl starých mistrů, polských ilustrátorů, kteří dosáhli největších úspěchů v šedesátých letech minulého století. Mám moc rád knihy profesora Stanného z té doby. To, že je dnes následují mladí, nejlépe svědčí o tom, jak mimořádné věci před mnoha lety dělali, jak jsou stále moderní a avantgardní. A přitom měli k dispozici jen jednoduché nástroje: tužky, pera, pastelky, štětce a barvy, nůžky. Tvořili ještě v době „předpočítačové“. Protože neměli k dispozici tak technicky vyspělé a dokonalé nástroje jako my dnes, paradoxně používali kreativněji svou představivost.“

Všechna online čtení, speciální čísla i internetové články nepochybně představili alespoň část novinek a různé pohledy na polskou literaturu. Dokonce i z hlediska „návštěvnosti“ se často autorského čtení online zúčastnilo více posluchačů, než se vejde do literární kavárny nebo sálu na veletrhu. Přesto doufáme, že se literární život opět rozběhne – nic nenahradí skutečné setkání autora s jeho čtenářem. I proto se v říjnu uskuteční alespoň část akcí naživo, jako malá náhrada zrušeného programu. Ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla nebo galerií DOX, ale také s českými nakladateli, kteří na veletrh vydali nové překlady z polštiny, připravuje Polský institut v Praze například rezidenci Marty Dzido a její večer s Janem Němcem, diskusi Jakuba Żulczyka a Pavla Mandyse nebo setkání s Mariuszem Szczygiełem – tedy s hosty, kteří měli do Prahy přijet v květnu. Na podzim proběhne i *Noc literatury* a vyjdou další plánované a odložené tituly.

POZNÁMKY

- ¹ <https://www.mall.tv/svet-knihy>
- ² <https://www.advojka.cz/archiv/2020/10>
- ³ <https://casopishost.cz/archiv-bibliografie/10738-cislo-06-20>
- ⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=coHPJqPvt70>
- ⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=ma7YimLOloo&t=41s>
- ⁶ <https://www.facebook.com/291361443474/videos/292024361817641/>
- ⁷ <https://www.facebook.com/291361443474/videos/680740182500535/>
- ⁸ <https://www.facebook.com/291361443474/videos/944001952711957/>
- ⁹ <https://www.facebook.com/291361443474/videos/530059070995528/>
- ¹⁰ <http://www.iliteratura.cz/Clanek/42965/socha-piotr-pilny-jako-vcela-a-polsky-ilustrator>